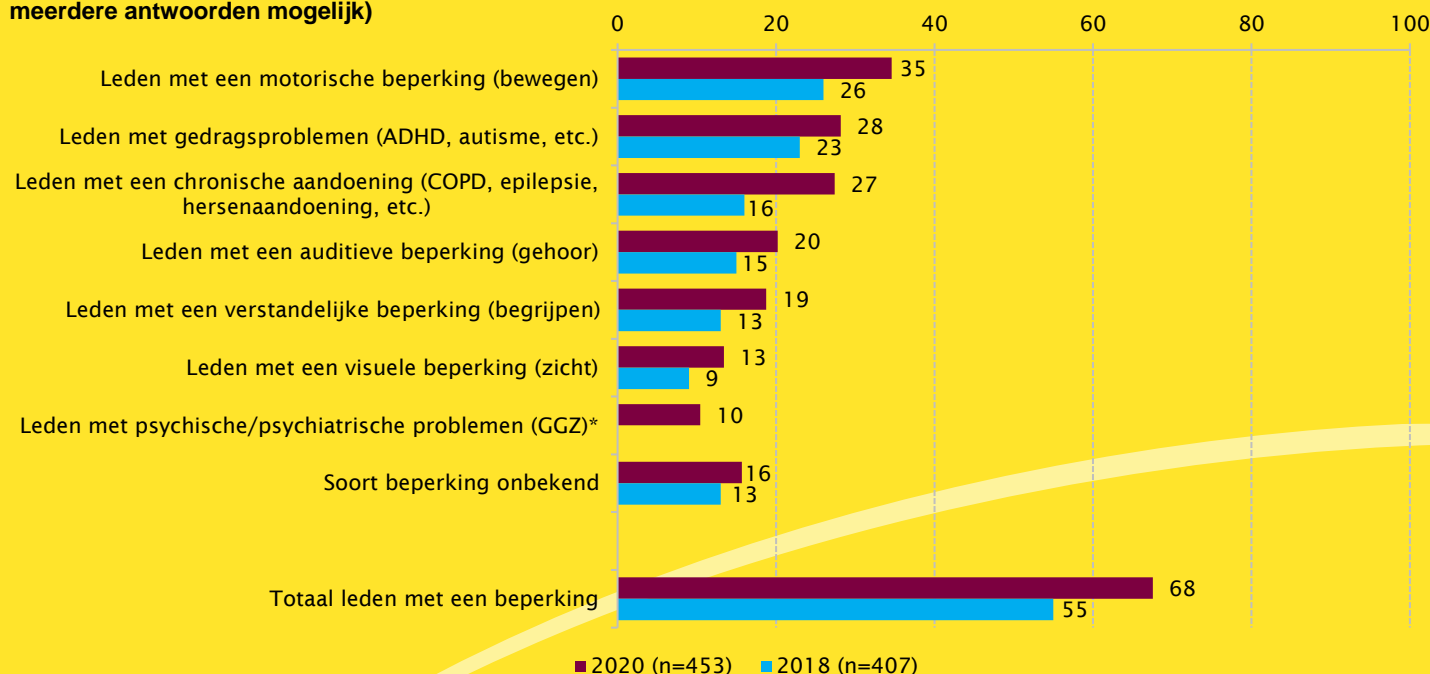

Sporten en bewegen voor mensen met een beperking: aanbod van verenigingen

Factsheet 2021/2

Kirsten Gutter, Caroline van Lindert & Janine van Kalmthout

Figuur 1: Verenigingen met leden met een beperking in 2018 en 2020, totaal en uitgesplitst naar soort beperking (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier instituut, verenigingspanel zomer 2018 en 2020.

* In 2018 zijn 'leden met psychische/psychiatrische problemen (GGZ)' niet uitgevraagd.

Aandeel leden met een beperking

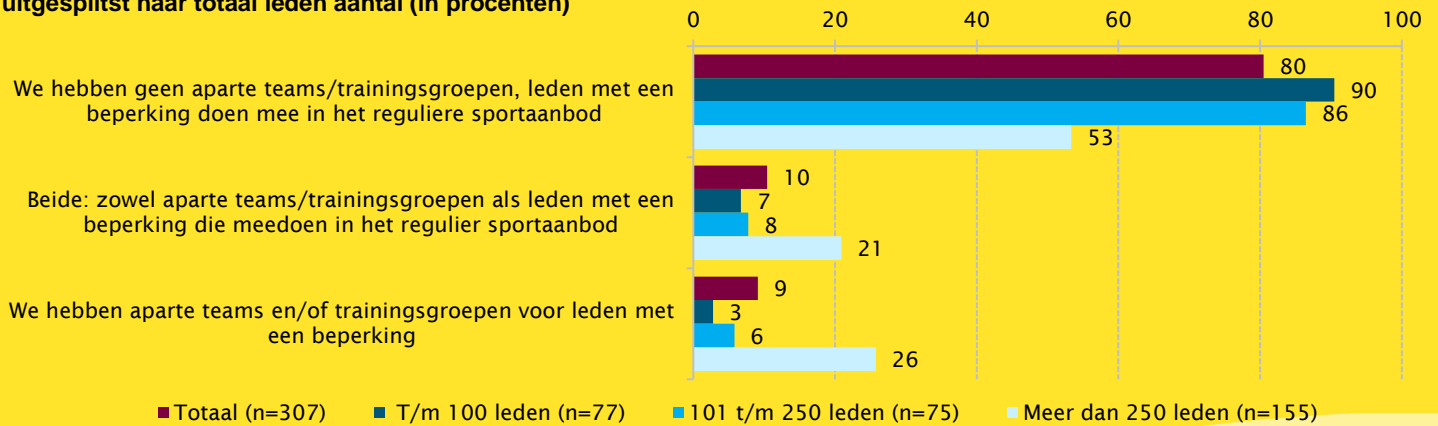
68 procent van de sportverenigingen geeft in 2020 aan dat zij één of meer leden met een beperking heeft (figuur 1). Dit is meer dan in 2018, toen 55 procent van de verenigingen één of meer leden met een beperking had (Van Stam et al., 2018). Deze stijging is gedeeltelijk toe te schrijven aan de toevoeging van de antwoordoptie 'leden met psychische of psychiatrische problemen' ten opzichte van 2018. De stijging is waarneembaar bij alle groepen mensen met een beperking, maar we zien vooral een sterke toename van het aandeel verenigingen met één of meer leden met een chronische aandoening. Voor individuele sporten is het aantal verenigingen met leden met een beperking sterker gestegen dan voor teamsporten en semi-individuele sporten (niet in figuur). Ook is de stijging groter bij buitensporten dan bij binnensporten (niet in figuur). Grotere verenigingen (>250 leden) hebben vaker leden met een beperking dan kleinere verenigingen (≤ 100 leden) (respectievelijk 75% en 64%, niet in figuur). Van het aantal verenigingen dat leden met een beperking heeft, is 3 procent een vereniging alleen voor mensen met een beperking (categorale vereniging) (niet in figuur). Exclusief categorale verenigingen is het percentage verenigingen dat leden met een beperking heeft 67 procent (niet in figuur). 86 procent van de verenigingen die niet alleen voor mensen met een beperking zijn, heeft één tot tien leden met een beperking (niet in figuur). 13 procent heeft elf tot 30 leden met een beperking, en 1 procent tussen de 31 en 50 leden.

Sportaanbod

Bij het merendeel van de verenigingen met leden met een beperking (exclusief categorale verenigingen) doen de leden met een beperking mee in het reguliere sportaanbod (90%, figuur 2). 19 procent van de verenigingen met leden met een beperking (exclusief categorale verenigingen) heeft aparte teams of trainingsgroepen voor leden met een beperking. Bij 10 procent komt beide voor. Grotere verenigingen (>250 leden) hebben relatief vaker aparte teams of trainingsgroepen voor leden met een beperking.

Verenigingen die hebben aangegeven dat zij aparte teams hebben voor leden met een beperking (19%, exclusief categorale verenigingen) hebben dat in ongeveer de helft van de gevallen voor leden met een verstandelijke of motorische beperking (respectievelijk 54% en 51%, niet in figuur), in ongeveer een kwart van de gevallen voor leden met gedragsproblemen (28%) of een visuele beperking (25%) en minder vaak voor leden met een auditieve beperking (9%) of psychische problemen (4%). Dit beeld is vergelijkbaar met dat van 2018 (Van Stam et al., 2018). Van de verenigingen die hebben aangegeven geen aparte teams of trainingsgroepen voor leden met een beperking te hebben (90%), geeft de helft aan dat het om een paar leden gaat, waardoor zij makkelijk mee kunnen doen in het reguliere sportaanbod (niet in figuur, 52%). Nog eens de helft geeft aan dat de reden is dat weinig tot geen aanpassingen nodig zijn voor deze leden (52%). 40 procent geeft aan dat de leden met een

Figuur 2: Sportaanbod bij verenigingen met leden met een beperking in 2020 (exclusief categorale verenigingen), totaal en uitgesplitst naar totaal leden aantal (in procenten)

Bron: Mulier instituut, verenigingspanel zomer 2020.

beperking zelf graag mee willen doen met de andere leden en 34 procent dat zij er alles aan doen om leden met een beperking zo normaal mogelijk mee te laten doen met andere leden. Bij 10 procent van de verenigingen is hier geen specifieke reden voor.

Kader en overige maatregelen

Het merendeel van de verenigingen met leden met een beperking heeft geen specifiek kader of ondersteuning van begeleiders voor mensen met een beperking (80%, exclusief categorale verenigingen, niet in figuur). 14 procent heeft één of meer speciaal gekwalificeerde trainers/begeleiders voor leden met een beperking en 7 procent heeft één of meer begeleiders die ingezet kunnen worden bij het sporten voor bijvoorbeeld vervoer of hulp bij omkleden. Grotere verenigingen (>250 leden) hebben voor leden met een beperking relatief vaker speciaal gekwalificeerde trainers/begeleiders (34% versus 6% voor verenigingen met 101 t/m 250 leden en 9% voor verenigingen met minder dan 100 leden) en begeleiders die ingezet kunnen worden bij het sporten voor bijvoorbeeld vervoer of hulp bij omkleden (18% versus 6% voor verenigingen met 101 t/m 250 leden en 2% voor verenigingen met minder dan 100 leden).

Twee derde van de verenigingen met leden met een beperking neemt geen (overige) maatregelen om het sport- en beweegaanbod af te stemmen op de leden met een beperking (65%, niet in figuur). 12 procent heeft een aangepast aantal begeleiders en 10 procent heeft aangepast sport- of spelmateriaal. Grotere verenigingen (>250 leden) hebben voor leden met een beperking relatief vaker aangepast sport- of spelmateriaal en een aangepast aantal begeleiders. 8 procent van de verenigingen zet in op het vergroten van draagvlak onder leden of bij het kader. Nog eens 8 procent zet in op het verkrijgen van inzicht in de wensen en behoeften van leden met een beperking. 2 procent van de verenigingen met leden met

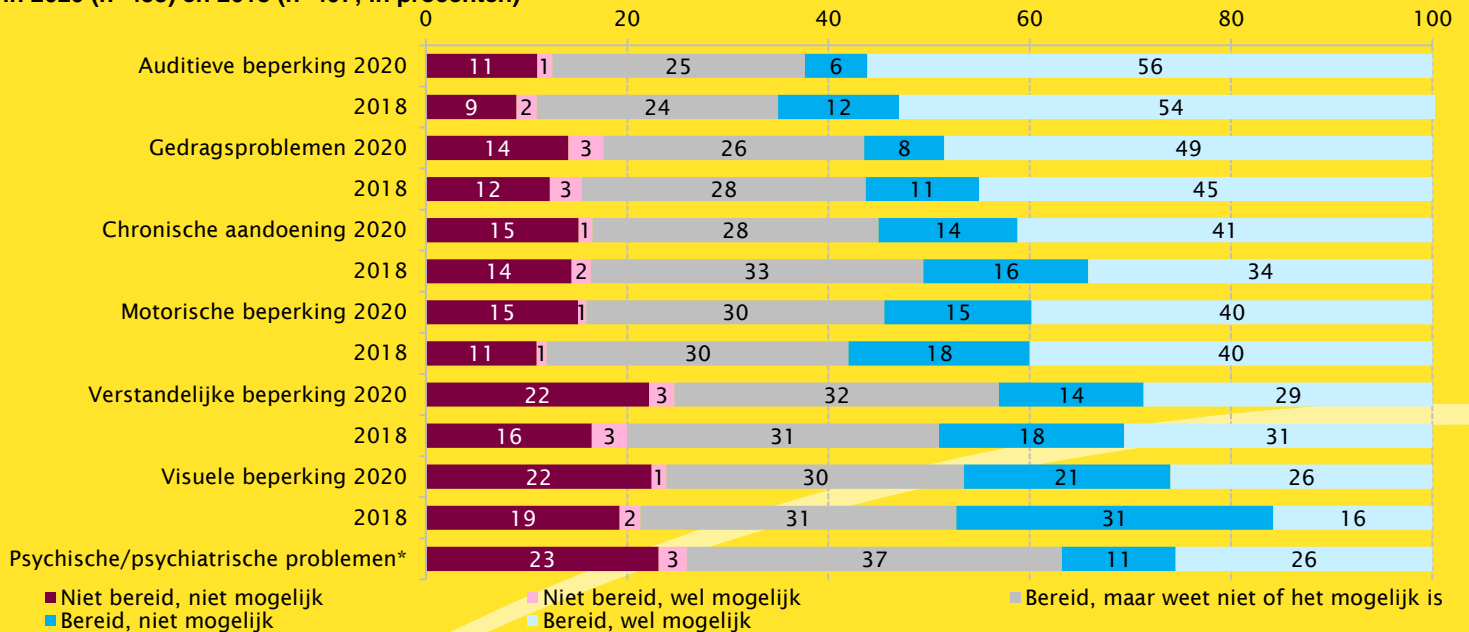
een beperking heeft een gastvrouw of -heer die leden met een beperking verwelkomt en de weg wijst.

Bereidheid en mogelijkheden

92 procent van alle verenigingen (met en zonder leden met een beperking) is bereid om van ten minste een van de onderscheiden groepen mensen met een beperking (meer) mensen deel te laten nemen in de vereniging, ongeacht de mogelijkheid hiertoe (niet in figuur). 61 procent van alle verenigingen is voor alle onderscheiden groepen bereid (meer) mensen deel te laten nemen in de vereniging. De bereidheid is voor alle onderscheiden beperkingen, met uitzondering voor chronische aandoeningen, licht gedaald ten opzichte van 2018 (figuur 3). Ongeveer drie kwart van alle verenigingen geeft aan voor ten minste een van de onderscheiden groepen mensen met een beperking bereid te zijn en de mogelijkheid te zien om hen welkom te heten in de vereniging (74%, niet in figuur). Bijna een op de tien verenigingen is voor alle onderscheiden groepen bereid en ziet de mogelijkheid om (meer) mensen met een beperking deel te laten nemen in de vereniging (8%). Het aandeel verenigingen dat bereid is om (meer) leden met een beperking op te nemen in de vereniging maar niet weet of dit mogelijk is, verschilt naar onderscheiden groepen mensen met een beperking van 25 tot 37 procent (figuur 3). Voor bijna alle beperkingen (uitgezonderd psychische/psychiatrische problemen) geldt dat verenigingen waar mensen met een beperking al lid zijn vaker bereid zijn en mogelijkheden zien om (meer) mensen met een beperking te laten deelnemen, dan verenigingen waar nog geen mensen met een beperking lid zijn (niet in figuur).

Voor bijna de helft van alle verenigingen (exclusief categorale verenigingen) zou een reden om (meer) leden met een beperking te laten deelnemen in de vereniging zijn, dat het een maatschappelijke

Figuur 3: Bereidheid onder sportverenigingen, inclusief categorale verenigingen, om leden met een beperking te verwelkomen in 2020 (n=453) en 2018 (n=407; in procenten)

Bron: Mulier instituut, verenigingspanel zomer 2018 en 2020.

* In 2018 zijn 'leden met psychische/psychiatrische problemen (GGZ)' niet uitgevraagd.

verantwoordelijkheid is om toegankelijk te zijn voor mensen met een beperking (49%, niet in figuur). 36 procent van de verenigingen geeft aan dat het een mogelijkheid tot ledengroei voor de vereniging zou zijn en 22 procent geeft aan dat sporters met een beperking al tot de doelgroep behoren. 12 procent volgt de ambities van het lokaal sportakkoord. Twee vijfde van de verenigingen geeft aan niet te weten wat een reden zou zijn om (meer) leden met een beperking te laten deelnemen (22%).

Belemmeringen

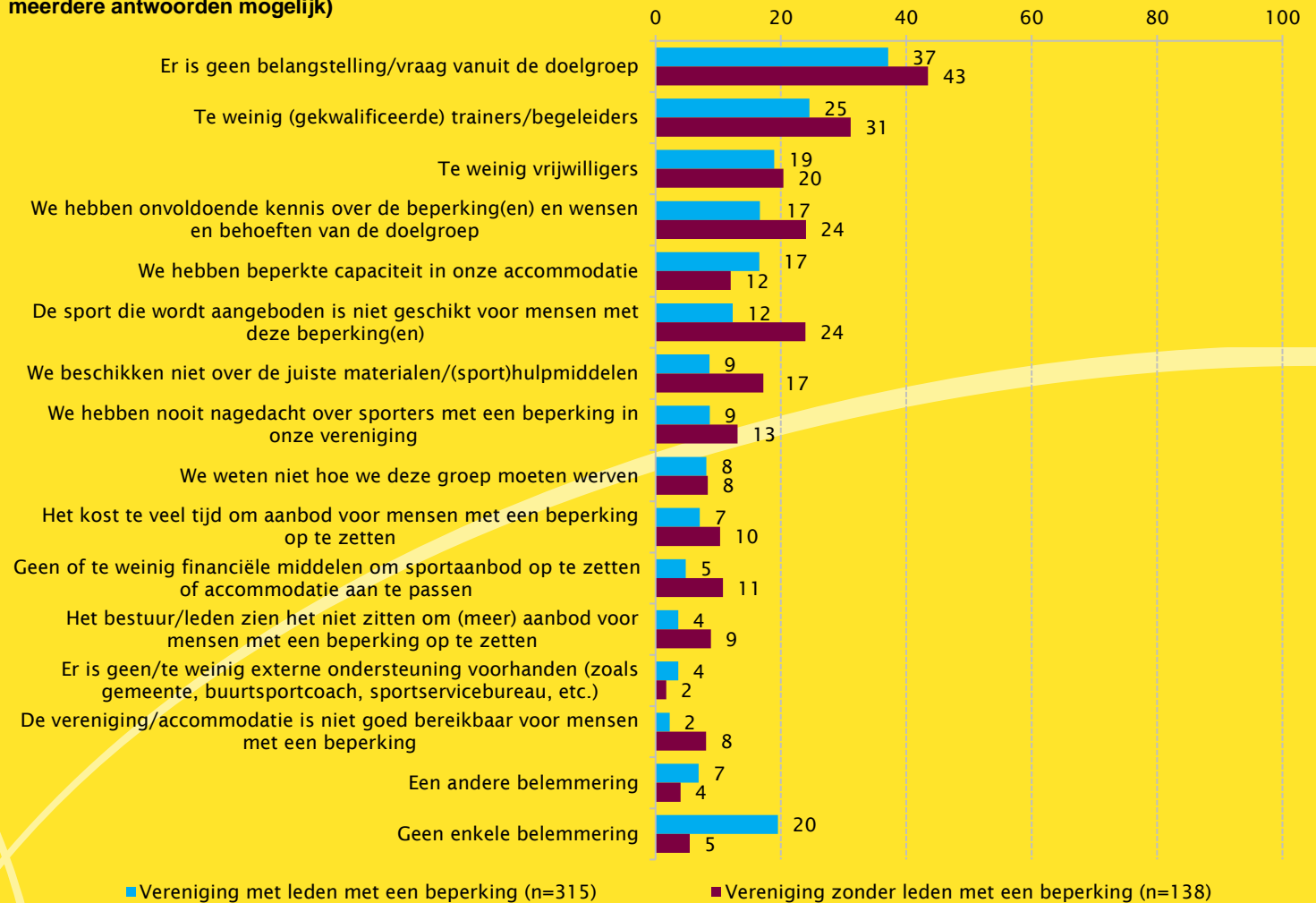
Voor ongeveer twee vijfde van de verenigingen zonder leden met een beperking geldt dat het ontbreken van belangstelling of vraag vanuit de doelgroep een belemmering is om leden met een beperking op te nemen en voor hen sportaanbod te organiseren (43%, figuur 4). Voor 37 procent van de verenigingen met leden met een beperking geldt dit ook als belemmering. Te weinig (gekwalficeerde) trainers of begeleiders is voor een kwart van de verenigingen met leden met een beperking en voor bijna een derde van de verenigingen zonder leden met een beperking een belemmering om (meer) leden met een beperking in de vereniging op te nemen (respectievelijk 25% en 31%). Het niet beschikken over de juiste materialen en (sport)hulpmiddelen, ongeschiktheid van de sport, slechte bereikbaarheid van de vereniging/accommodatie, gebrek aan financiële middelen om aanbod op te zetten of de accommodatie aan te passen en gebrek aan draagvlak in het bestuur/onder de leden zijn

vaker belemmeringen voor verenigingen zonder leden met een beperking om leden met een beperking op te nemen en voor hen sportaanbod te organiseren dan voor verenigingen met leden met een beperking. Verenigingen met leden met een beperking ervaren vaker geen belemmeringen om meer leden met een beperking op te nemen, dan verenigingen zonder leden met een beperking (respectievelijk 20% en 5%).

Conclusie

Ongeveer twee derde van de sportverenigingen heeft leden met een beperking. Dit is een stijging ten opzichte van 2018. De stijging geldt met name voor verenigingen die individuele sporten of buiten sporten aanbieden en verenigingen met leden met een chronische beperking. Over het algemeen gaat het om enkele leden die deelnemen in het reguliere sportaanbod van de vereniging. Hierbij lijkt het om bewust beleid van verenigingen te gaan: voor deze leden met een beperking zijn weinig tot geen aanpassingen nodig, de leden met een beperking willen zelf mee doen met het reguliere aanbod en een derde van de verenigingen wil er alles aan doen om de leden met een beperking in het reguliere aanbod te laten deelnemen. Het merendeel van de verenigingen met leden met een beperking heeft geen specifiek kader of ondersteuning van begeleiders voor deze leden. Bij veel verenigingen is potentie om gastvrij te zijn voor mensen met een beperking. Toch wordt nog weinig gedacht aan gastvrijheid in de vorm van een gastheer/vrouw. Bijna alle verenigingen (met en

Figuur 4: Belemmeringen onder sportverenigingen om (meer) leden met een beperking in de vereniging op te nemen, uitgesplitst naar verenigingen met leden met een beperking en verenigingen zonder leden met een beperking (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)

Bron: Mulier instituut, verenigingspanel zomer 2020.

zonder leden met een beperking) zijn bereid om voor ten minste een van de onderscheiden beperkingen (meer) mensen deel te laten nemen in de vereniging. Een deel ziet hier ook de mogelijkheid toe, maar voor elke soort beperking geldt dat ten minste een kwart van de verenigingen niet weet of dit daadwerkelijk tot de mogelijkheden behoort. Belemmeringen om (meer) leden met een beperking in de vereniging op te nemen zijn het ontbreken van belangstelling of vraag vanuit de doelgroep en weinig (gekwalficeerde) trainers of begeleiders. Deze belemmeringen kunnen worden weggenomen door aansluiting te zoeken bij een regionaal samenwerkingsverband en/of een buurtsportcoach voor mensen met een beperking. Via een regionaal samenwerkingsverband worden aanbieders in kaart gebracht waardoor verenigingen beter vindbaar worden voor mensen met een beperking die zoeken naar aanbod. Daarnaast kan een buurtsportcoach mensen met een beperking doorverwijzen naar de

vereniging, individuele belemmeringen bespreken en daar oplossingen voor zoeken. Dit helpt verenigingen ook om te beoordelen of het opnemen van (meer) leden met een beperking mogelijk is.

Verantwoording

In de zomer van 2020 is een vragenlijst uitgezet onder het Verenigingspanel van het Mulier Instituut. 453 verenigingen hebben deze vragenlijst ingevuld. Door de samenstelling van het panel en de weging van de respons op grootte van de vereniging en type sport zijn de uitkomsten representatief voor de sportverenigingen in Nederland.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van [een verdiepende monitor](#) naar inclusief sporten en bewegen die het Mulier Instituut met subsidie van VWS uitvoert naar vijf verschillende bevolkingsgroepen, waaronder mensen met een beperking of chronische aandoening.